

Tillsammans gör vi skillnad för haven

❖ Sandra Toivio och Eva Blidberg, Håll Sverige Rent

Håll Sverige Rent är en ideell stiftelse som arbetar för att förebygga och motverka nedskräpningen i städer, natur och hav. Vi vill förändra människors beteende och stärka normen att det inte är okej att skräpa ner. Tillsammans med kommuner, företag andra viktiga samhällsaktörer samlar vi kunskap och hittar lösningar för att stoppa skräpet.

Varje år samlas hundratusentals barn, unga och vuxna för att plocka skräp tillsammans med Håll Sverige Rent. Några av de största aktiviteterna är Skräpplockardagarna och Kusträddarna under våren och Håll Sverige Rent-dagen i september.

– Att plocka skräp handlar inte om att städa, utan om att öka medvetenheten om de problem som nedskräpningen orsakar. Genom att plocka skräp kan vi tillsammans hjälpas åt att ändra beteenden så att vi blir fler som inte skräpar ner, säger Johanna Ragnartz, vd på Håll Sverige Rent.

Plast i haven är ett av vår tids största miljöproblem och det mesta av skräpet kommer från land. Mellan 5 och 13 miljoner ton plast beräknas hamna i havet varje år. Plasten skadar fåglar, fiskar och marina däggdjur som kan fastna i skräpet eller missta plasten för mat.

– Vårt arbete känns mer relevant och viktigare än någonsin. Vi är övertygade om att den långsiktiga lösningen för att stoppa tillförseln av plast i haven är att minska nedskräpningen, inte att städa, säger Johanna Ragnartz.

I fjol deltog nästan 48 000 svenskar i Kusträddarna och 170 ton skräp städades bort, varav det mesta bestod av plast och engångsartiklar.

FOTO: LOUISE JOHANSSON

Plastens väg från staden till havet

Mätningar av skräp på stränder längst svenska kusten visar att 70–95 procent av skräpet är av plast och globalt bedöms 80 procent av allt skräp som hamnar i havet komma från land. Håll Sverige Rent initierade därför EU-projektet Blastic år 2016 i syfte att ta reda på vilka källor och spridningsvägar i stadsmiljön som leder till att skräpet hamnar i havet. Därigenom ville man förenkla kommuners arbete med att ta fram åtgärdsplaner mot marin nedskräpning. I projektet deltog sju andra organisationer från Sverige, Finland, Estland och Lettland.

Inom ramen för Blastic utvecklades ett verktyg där kommuner, genom att kartlägga och prioritera källor och spridningsvägar, kan få åtgärdsförslag mot marin nedskräpning med ett speciellt fokus på plast. Verktöget testades i de länder där en projektpartner fanns representerad. I Sverige medverkade bland annat Södertälje kommun som pilotområde.

– Vi hade redan påbörjat arbetet med en handlingsplan mot nedskräpning när kartläggningen inom ramen för Blastic gjordes, säger Thomas Ternström på Södertälje kommun. Arbetsprocessen var ändå mycket givande då det blev ett unikt tillfälle att träffa kommunens olika förvaltningar och bolag som alla bidrog med kunskap och erfarenhet inom sina områden.

Stor möjlighet att påverka

Under 2019 beviljades Håll Sverige Rent bidrag från Naturvårdsverket för att ta steget vidare med Blastic -metodiken och utveckla verktöget ytterligare. I samband med detta fick också ytterligare två svenska kommuner stöd i arbetsprocessen med att ta fram åtgärdsplaner mot marin nedskräpning genom att använda verktöget.

– Kommuner har stor möjlighet att påverka den marina nedskräpning som kommer från stadsmiljöer, och de åtgärder som sätts in kan därför få stor effekt. Vi hoppas att fler kommuner börjar arbeta med en åtgärdsplan mot marin nedskräpning och använder sig av Blastic -verktöget under 2020, säger Johanna Ragnartz.

I projektet tog man även fram en manual för hur man kan mäta skräp i rinnande vatten. Skräpmätningar i marin miljö kan öka kunskapen om hur mycket plast och vilken typ av plast som hamnar i våra hav. Resultatet från mätningarna säger också något om var plasten kommer ifrån och kan i sin tur användas för att sätta in rätt åtgärder på rätt plats. Mätresultat kan också användas för att öka medvetenheten hos invånarna i kommunen genom att exempelvis informera om hur mycket skräp som samlats in under en viss tidsperiod.

Bli en Kusträddare!

Varannan person i Sverige tycker att en av de mest allvarliga konsekvenserna av nedskräpning är att det leder till en ökad mängd plast i haven. Det visar en undersökning som Novus har gjort på uppdrag av Håll Sverige Rent. För att kunna förändra beteenden och attityder hos nedskräparna har Håll Sverige Rent i flera år drivit kampanjen Kusträddarna med fokus på den marina nedskräpningen. Syf-

Foto: HÅLL SVERIGE RENT

▲ I Södertälje kommun gjordes det en skräpmätning i inflödet till sjön Maren, som är ett biflöde till Södertälje kanal. Under den vecka som mätningen pågick fastnade 378 skräp, varav det mesta var cigarettfimpar följt av oidentifierbar mjukplast. På tredje plats kom matförpackningar för chips, godis och liknande.

tet med kampanjen är att öka kunskap och kännedom om den marina nedskräpningen i Sverige samt minska avfallsströmmarna till den marina miljön. Kampanjen är öppen för alla, året runt.

Håll Sverige Rent arrangerar också, tillsammans med sju andra organisationer i Norden, Nordiska Kusträddardagen den första lördagen i maj varje år. Då samlas människor i hela Norden på en och samma dag i en gemensam aktion för att uppmärksamma problemet med skräp i havet.

– Skräp tar inte hänsyn till nationella gränser. Därför måste vi arbeta tillsammans för ett renare hav, säger Johanna Ragnartz.

Foto: HÅLL SVERIGE RENT

FAKTA

Håll Sverige Rent

Håll Sverige Rent är en ideell obunden stiftelse. Arbetet finansieras av bidrag och projektmedel från företag och myndigheter samt genom insamling till 90-konto. Håll Sverige Rent är medlem i Giva Sverige och Svensk Insamlingskontroll. Läs mer på hallsverigerent.se

Anmäl dig som Kusträddare på hallsverigerent.se/kustraddare

Vill ni ha stöd i arbetet med att ta fram en åtgärdsplan mot marin nedskräpning i er kommun?

Använd er av BLASTIC verktöget. Kontakta Eva Blidberg, eva.blidberg@hsr.se, för mer information.